

LOCALITZACIÓ D'UNA POBLACIÓ VIABLE D'*UNIO ALERONI* (*UNIONIDAE*, *BIVALVIA*) A LA CONCA DEL FLUVIÀ I ESTAT DEL CONEIXEMENT DE LES NÀIADES AL PLA DE L'ESTANY

Dani Boix Masafret,¹ Jordi Sala Genóher i Carles Feo Quer.²

¹ Comissió de Rius de l'Associació de Naturalistes de Girona. Carrer Monges, 20. 17007 Girona.
A/e: ang@grn.es

² LIMNOS, Associació de Defensa del Patrimoni de Banyoles i Comarca. Edifici Museu Darder.
Plaça dels Estudis, 2. 17820 Banyoles. A/e: limnos@suport.org

---

RESUM

Es dona a conèixer la localització, a la riera Cassinyola, d'una nova població d'*Unio aleroni* a la conca del Fluvià, la qual ha estat greument malmesa a causa de treballs de maquinària pesant a la llera de la riera. Alhora també es fa una revisió del coneixement existent de les nàiades a la comarca del Pla de l'Estany. Amb aquesta nota s'intenta incrementar l'escàs coneixement d'aquestes espècies protegides i sensibilitzar sobre l'estat vulnerable de les poblacions fins ara conegudes.

RESUMEN

Se da a conocer la localización, en el arroyo de la Cassinyola, de una nueva población de *Unio aleroni* en la cuenca del Fluvià, que ha estado gravemente afectada por trabajos realizados con maquinaria pesada en el lecho del arroyo. También se ha realizado una revisión del conocimiento actual sobre las náyades de la comarca del Pla de l'Estany. Con esta nota se pretende incrementar el escaso conocimiento de estas especies protegidas y sensibilizar acerca de la vulnerabilidad de las poblaciones hasta ahora conocidas.

ABSTRACT

A new population of *Unio aleroni* has been located in the Cassinyola stream (Fluvià basin) and it was found to be affected by heavy machinery working in the stream. A review of the present knowledge on freshwater mussels in the Pla de l'Estany area has been carried out. The aim of this paper is to increase the amount of knowledge of these protected species and to draw attention to the high level of vulnerability of the populations known until now.

Keywords: citació, conservació, Fluvià, nàiades, *Unio aleroni*, *Unionidae*

Entre el 15 i el 23 de març de 2000 vam localitzar nombroses valves (78 valves) d'*Unio aleroni*¹ (Companyó i Massot 1845) al marge de la riera Casinyola (Pla de l'Estany-Alt Empordà), al costat de la font de les Xibeques, al terme municipal de Bàscara. Les mides de les valves senceres estaven compreses entre els 2,5 cm i els 10,2 cm de longitud màxima. El seu aspecte extern i intern fa pensar que la mort dels exemplars era relativament recent i en alguns exemplars encara quedaven restes del múscul que mantenia unides les dues valves. També s'han localitzat indivi-

us vius en el punt indicat, si bé semblen molt rars. Les prospeccions realitzades en la mateixa riera aigües amunt i aigües avall fins a la confluència amb el Fluvià no van permetre localitzar altres individus vius. L'única població de la qual es té constància a la conca del Fluvià es troba al Ser (Carretero et al. 2000) a una distància considerable, i per tant aquesta troballa dona esperances sobre l'existència d'altres poblacions a la conca. A més, la presència d'individus petits és un senyal molt positiu de la viabilitat, si més no recent, de la població. El paratge mostrava clars indicis de treball de maquinària pesant i brossa arbòria apilonada en la mateixa llera, cosa que fa pensar en una tala d'arbres que, fins i tot, podria haver modificat el curs de la riera. A més, val a dir que els individus supervivents d'aquesta població es veuran seriosament afectats en un futur imminent, ja que el traçat del tren de gran velocitat passa just per aquest punt.

Aquest fet torna a posar de manifest la necessitat d'estudis sobre l'estat i la distribució de les poblacions d'aquelles espècies o varietats en clara regressió en el nostre territori. El cas d'*Unio aleroni* n'és un exemple clar i, malgrat que la malacologia té una llarga tradició d'estudi a casa nostra (Altaba i Travesset 1985; Nos 1991), darrerament ja s'ha posat de manifest que les prospeccions han estat incompletes (Ordeix et al. 1998). Això succeeix tot i que les nàiades estan protegides per la legislació catalana (Ordre de 23 de novembre de 1994) i tot i que al Parc Natural de la Garrotxa s'estan fent esforços considerables per a la recuperació d'*Unio aleroni* (Carretero et al. 2000). A més, la singularitat de la fauna de nàiades al Pla de l'Estany fa més que evident l'interès, posat de manifest reiterades vegades pel Dr. C. R. Altaba (1992a, 1999), per l'estudi d'aquests organismes:

- 1r. A l'estany de Banyoles s'ha documentat la presència d'*Anodonta cygnea*, *Unio penchinatianus*¹ i *Psilunio subreniformis*¹ (Altaba, 1992b i referències que inclou). Les dues darreres són espècies endèmiques de l'estany. No es coneix l'estat actual de les poblacions, però els darrers anys s'han capturat, a la cubeta VI i a la zona del Cap de Bou (cubeta III), exemplars vius d'*Anodonta cygnea* (D. Boix leg. V-1995; Q. Pou leg. 1998; Boix et al. 2000) i d'*Unio penchinatianus* (E. Castejó leg. VII-1998; Boix et al. 2000). A la zona del Cap de Bou també s'han capturat exemplars vius del gènere *Psilunio* (la determinació de l'espècie planteja dubtes que en fan necessària la validació per part d'especialistes).
- 2n. Es coneix la presència de valves molt erosionades de *Psilunio littoralis*¹ (J. Sala i C. Feo leg.) a diversos punts del Terri: Pla d'Olivars (4-XI-1999), Sant Andreu del Terri (2-II-2000) i Molí de Borgonyà (4-II-2000).

¹ La taxonomia d'aquests organismes es troba en un procés de discussió per part d'especialistes, ja que s'ha proposat la categoria d'espècie per a aquestes fins fa poc subespècies (Altaba, *com. pers.*). Els treballs que validen aquest canvi estan en procés de publicar-se. Aquest canvi taxonòmic, en el cas d'*Unio aleroni*, és comentat a Carretero et al. (2000).

- 3r. La població de la font de les Xibeques fa pensar en la possibilitat de la presència d'*Unio aleroni* als recs i rieres propers de la conca del Fluvià (com per exemple la riera de la Font Santa i el rec Ramiroi).

Només prospeccions exhaustives permetran conèixer si encara queden poblacions de *Psilunio subreniformis* a l'estany, o de *Psilunio littoralis*, d'*Unio aleroni* i potser també d'*Anodonta cygnea* als rius, rieres i recs de la comarca, ja que la seva presència s'ha documentat tant a la conca del Ter com a la del Fluvià (Altaba 1992b). A més aportarien informació sobre l'estat de les poblacions de les nàiades, necessària per a una protecció eficaç d'aquestes espècies. La compatibilització entre determinades activitats humanes als rius i rieres i la conservació d'aquests organismes és possible (Altaba 1997, 1999, 2000; Carretero et al. 2000), però necessita un major coneixement sobre aquestes espècies i una voluntat d'utilitzar aquest coneixement. Per això demanem un major esforç a les administracions per potenciar treballs amb aquest objectiu a tot el territori abans que les notes de destruccions de poblacions encara no conegudes comencin a abundar.

Bibliografia

- ALTABA, C. R. 1992a. Les nàiades (Mollusca: Bivalvia: Unionida) dels Països Catalans. *Butlletí de la Institució d'Història Natural*, 60 (Secció de Zoologia, 9): 23-44.
- ALTABA, C. R. 1992b. La distribució geogràfica i ecològica dels bivalves d'aigua dolça recents dels Països Catalans. *Butlletí de la Institució d'Història Natural*, 60 (Secció de Zoologia, 9): 77-103.
- ALTABA, C. R. 1997. Al límit de l'extinció: *Margaritifera auricularia* (Bivalvia: Unionoidea). *Butlletí de la Institució d'Història Natural*, 65: 137-148.
- ALTABA, C. R. 1999. Los bivalvos de agua dulce de la península Ibérica: precisiones sobre taxonomía y conservación. *Quercus*, 162: 62-64.
- ALTABA, C. R. 2000. La última oportunidad de *Margaritifera auricularia*, nuestro bivalvo de agua dulce más amenazado. *Quercus*, 170: 16-23.
- ALTABA, C. R. i TRAVESSET, A. 1985. La malacologia als Països Catalans. *Butlletí de la Institució d'Història Natural*, 50: 155-171.
- BOIX, D., FEO, C., GASCON, S., POU, Q., SALA, J. i ZAMORA, L. 2000. Les nàiades de l'Estany de Banyoles. *La Llúdriga*, 46:6-7.
- CARRETERO, M. A., ALTABA, C. R., BASSOLS, E., GIRALDEZ, S. i ROSELL, C. 2000. El plan de recuperació de la náyade *Unio aleroni* en la comarca catalana de la Garrotxa. *Quercus*, 170: 24-30.
- NOS, R. 1991. Fritz Haas i Artur Bofill i Poch, creadors de l'escola catalana de malacologia. El Dr. Fritz Haas i els malacòlegs catalans. *Treballs del Museu de Zoologia*, 5: XIII-XV.
- ORDEIX, M., CAMPRODON, J., COMAS, F., MOLIST, M. i BARNIOL, F. 1998. Dades sobre la presència del mol·lusc bivalve d'aigua dolça *Unio elongatulus aleroni* (Companyó & Massot, 1845) al Lluçanès. *Butlletí de la Institució d'Història Natural*, 66: 109-110.